

40 poeta katalan

KARLOS DEL OLMO

1980. urtetik aurrera jaiotako 40 poeta katalanen antologia¹ bat prestatu du Josep Pedrals-ek; hortaz, 40 urtetik beherako sortzaileak ditugu guzti-guztiak. Web bidez gauzaturiko egitasmoa da, Kataluniako Unibertsitate Irekiak (UOC) apailaturiko *Lletra* atarian². XXI. mendean loratu dira haiek guztiak, eta, dagoeneko, sari ugariak bereganatuak dira.

Pedralsek aurkezpenean dioenez, gorai-patzeko modukoa da poesia zaletasun pribatu gisara lantzea. Ausardia da, barren, poesia jendaurreko atxikimendu modura jorratzea. Eta egia da atrebentziaren balioa duela lau haizetara bere ahotsaren txikia aldarri egiten duenaren lotsagabetasunak; nahiz eta horrek, zertan esanik ez, ezer ez duen adierazten harako haren poesiaren kalitateaz. Dena dela, maila sozial eta zibikoan, prezio halako bat duen adierazpen ausart bat da, ezbairik gabe.

Nork bere burua arte balioen sortzaile-tzat aurkeztea, ikusgarri eta ageriko egitea, beste guztion esku jartze halako bat ere bada, izate identifikagarri bat sortzea, zeinaren gainean usteak eta juzguak eraiki daitezkeen. «Amodio, gorroto eta isekak jasoko dituzu».

Kataluniak inoiz baino beharrezkoago du poeten ahotsa, egunerokotasun epiko eta tragiko samar honetan, batzuen eta besteen arrazoinamenduetatik harago joan beharra dagoelako.

Eremu pribatuan poesiak etorkizunera-ko erantzun moduan diharduela dio Josep Pedralsek; poesia publikoak, aldiz, etorkizuna eta oraina ditu lantegi. «Argitara ematea» (horixe baita hitzaurrearen izenburua) hartzaile multzo bat eraikitzea da, ikusle batzuk lantzea, entzule talde bat eratzea. Sortzailearen eta irakurleen edo ikus-entzuleen arteko elkarraldia egituratzea da orainaldiaren

1. *40 poètes de menys de 40*, edició de Josep Pedrals <<https://lletra.uoc.edu/ca/tema/40-poetes/poetes>>

2. LletrA. La Literatura catalana a Internet <<https://lletra.uoc.edu/>>

jorratze poetiko hori: hara hor ikuslea eta haren esperoa.

Gaitza izango da berrogei ahots horien artean ez idorotzea norberaren gustuko zaporerik edo irudirik, norberaren joeretakako konfort estetikorik edo kezketarako zulo harrigarriak. Ausardia ez baitute falta.

*Dia de la poesia catalana a internet: 17 de març*³ ekimena ospatzeko laga dituzte poemak berrogeiok. Pauso bat besterik ez da Senez aldizkariako orriotara ekarritako lagina, antologia horretako egile guztien poema bana euskaratu eta plazara ekartzea baita asmoa.

Balio erantsi bat du antologia honek: agerian jartzea gaur egungo poeta katalanek beren hizkuntzaz, aberriaz, kulturaz eta, jakina, eguneroko bizitzaz duten pentsamendu poetikoa. Gainera, beste opari erantsi bat ere badakar erakusgarri eta lagin ekarri dugun bikotearen lanak, artista plastiko batek eta kantari-poeta-idazle-itzultzaile batek, biok biotara, berariaz ekoitzi baitute antologian plazaraturiko eta hona euskaraz ekarri dugun poema irudizatua: hitzez nahiz marrazkiz eta margoz irudikatu dute absentsia. Noiz eta ETA desegin den urtean eta Katalunia halako une gogoangarriak bizitzen ari denean. «Baina zertan dator ETA hemen aipatzea?», pentsa lezake batek baino gehiagok.

Hara hor azalpena: Cora Marín dugu artista plastiko hori. Vic-en jaio zen Cora,

1991ko ekainaren 1ean. Sortu baino pare bat egun arinago, maiatzaren 29an, lehergailu bat zartarazi zuen ETArekin komando batek Coraren familia bizi zen etxearen aurrez aurre. Biharamunean, Llissá de Munt herrian, tiroketa batean, atentatua egindako komandoko bi kide hil zituen poliziak, tiro truke batean. Leherketaren uhinen ondorioz-edo, berberak dioenez, harrezkero «ez da oso bete» buruz. Filosofia ikasi eta matematika harturik, mentura bila joan zen atzerrira. Bidaia ondoren, egun, Berlinen du habia, eta hainbat arte proiektu independentetan dihardu, gaitzat hartuta gizarte kritika eta salaketa batez ere, baina proiektu barnera-koiagoak alboratzeko. Bizi gaituzten gizartearen eta mementoaren ispilu modura ei darabil artea.

1988ko azaroko eguerdi batean sortu zen Pere Vilanova. Musikari moduan, hainbat disko argitaratu ditu gaur artekoan. Katalanez, ingelesez eta frantsesez kantatzen du. Bestalde, poesia liburu batzuk ere eman ditu argitara. Frantses Filologia ikasi zuen, eta kultur kudeaketako master baten jabe da. Besteak beste, Rimbauden poemak itzuli eta argitaratu ditu: *10 poemes somiats per al'infern*. Bidazti porrokatua ere bada. Berak idatzitako poemak ez ezik, beste poeta katalan eta atzerritar batzuenak ere erabili ditu kantuetan. Hainbat arte alorretako sortzaileen lankide dihardu. Mundu bera deskribatu gura omen du kantuz zein poemez.

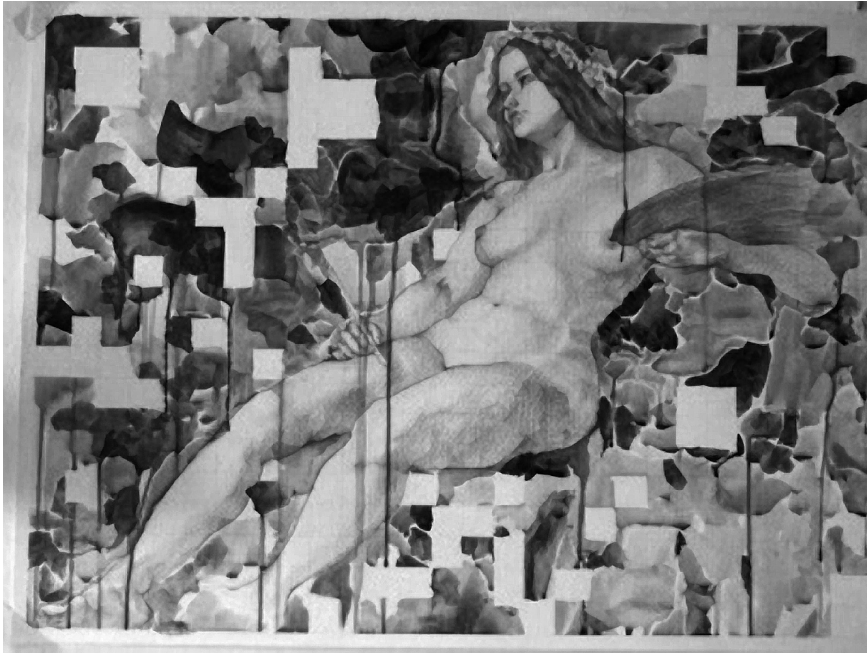
3. Dia de la poesia catalana a internet: 17 de març <<https://lletra.uoc.edu/ca/projectes/dia-de-la-poesia-catalana-a-internet>>

ON ABSENCE

DE L'ABSÈNCIA

ON ABSENCE

ABSENTZIAZ

Cubs nuvolars transporten els colors,
coàgols de vitrall, vestits de tempestes,
fums, perfums, parafums embruixadors,
la mort masturba els orgulls a les festes.

El cos èpic de la dona s'ha alçat
com una ànima de carenes, cims.
Coneixes la glòria que ha rebelat?
Canta com el foc, com l'àguila endins.

L'estimo igual que un eclipsi negrós,
el pinzell venç cegueses de tots dos,
tot l'univers es pon i hiverna com l'ós,
s'enrosseixen les galàxies i ambició

Hodei kerako pertzek koloreak garraiatzen,
beirategi koaguluak, denboralez jantziak,
keak, kezko lurrinak, ke aho liluragarriak,
heriok harroak masturbatzen jaietan.

Emearen gorputz epikoak gora egin din
erpinezko, gailurrezko arima batek bezala.
Ezagutzen dun errebelatu duen loria?
Sua bezala kantari, arrano amildua bezala.

Maite dinat nola eklipse ilunkara bat,
pintzelak bion itsutasunari irabazten zien,
unibertso osoa ostendu eta hartza legez
hibernatzen ari,/ galaxiak gorritzen ditun eta anbiziotsu

el déu de la túnica de quadres
ve i ens parla de l'amor, i ens crea.
Ens mirem, fem un jardí fluorescent,
la cadena d'or ens surt dels melics,

la tija que sóc et floreix a dins
als matalassos de núvols de l'alba.
Però hem de tornar, els ràpids on l'aigua
cavalca ens esperen, 'nem descendint-los.

Plores llàgrimes blaves i ocre,
i em marxés tant!, sobretot a les nits
quan els pits de la soledat alleten
les boques carnesos dels nostres fantasmes

que estan drogats i sacrificats i bufen orenetes,
parlen amb la nostàlgia,
tot són negocis, també l'amor.

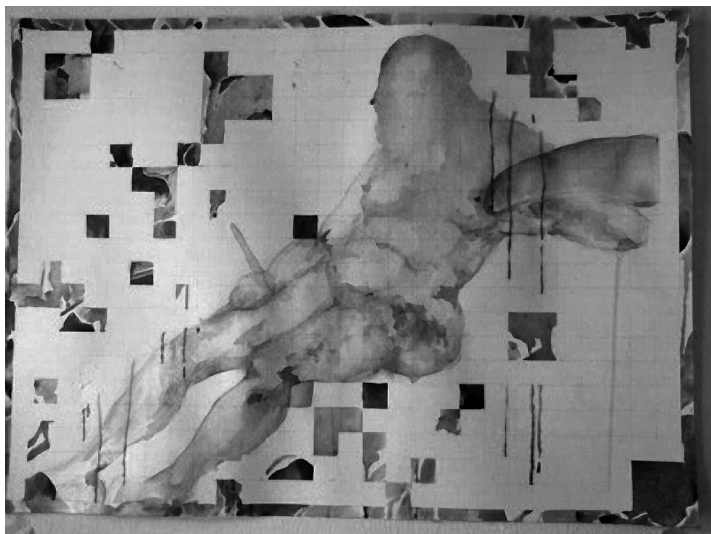
Cubs nuvolars transporten els colors,
coàgols de vitrall, vestits de torment,
fums, perfums, parafums embruixadors,
al cel penja blanca la dona absent

koadroekiko tunikadun jainkoak
amodioaz hitz egin zigun eta sortu egiten gaitin.
Elkarri begiratzén zionagu, lorategi fluorescente bat
egiten dinagu,/
urrezko katea zilborretatik ateratzen zaigun.

naizen zurtoin hau hire baitan loratzen naun
goiz albako hodei lastairetan.
Baina itzuli beharrean gauden, ibai lasterrak,
uraren zamari, ditinagu zain, haietatik jaitxi gaitezen.

Malko urdin eta okreak egiten ditun,
eta honenbeste martxa hik niri!, gaez, batez ere,
bakardadearen bularrek edoskitzen dituztenean
gure mamuen aho haragitsuak

zeinak drogatuta eta sakrifikatuta dauden eta
enarak ufaka,/
nostalgiaekin hitz egiten dinatzen,
oro dun negoziola, bai eta amodioa ere.
Hodei kerako pertzek koloreak garraiatzen,
beirategi koaguluak, tormentuz jantziak,
keak, kezko lurrinak, ke aho liluragarriak,
zeruan zintzilik zurituta emakume absentea

Esborres tots els rastres,
lloba trista, i visites,
silent, els ramats d'àngels.

Has ensenyat als astres
d'un tros de cel llunyà
el mocador que duus.

El riu està plorant
i et somriu rere un vel.
Les muntanyes són ones
i et naufraguen un a un
els pensaments,
petits bassals salats
de la infantesa.

Estàs molt sola i remes,
igual que un grill sagrat
sota el cosmos nocturn.

Al teu cor s'ha fet tard
i a la memòria el buit
s'oblida de cantar-te.

Les fulles són miralls,
florides roques brillen
al cementiri dels desitjos.

Aztarna guztiak ditun borratzen,
otseme triste horrek, eta bisitatzen ditun,
isilki, aingeru saldoak.

Erakutsi dien zeru zati
urrun bateko astroei
jantzi dunan zapia.

Ibaia negarrez ari dun
eta irri egiten din belo baten atzetik.
Mendiak uhinak ditun
eta banaka urpetzen dizkinate
pentsamenduak,
haurtzaroko
putzu gazi txikiak.

Oso bakarti hago eta boga egiten dun,
kilker sakratu batek bezala
gaueko kosmosaren azpian.

Hire bihotzean berandu egin dun
eta memorian hutsari
ahaztu zaion hiri kantatzea.

Hostoak ispiluak ditun,
arroka loretsuak dir-dir
desiren hilerrian.

Sempre hi haurà una lluna
més alta que tu!
Per què deixes parlar al fred?

Totes les neus que et cremen
fan bullir les fogueres
al país dels matins.

Vols ser com un paisatge,
grisenca, i enrossir?
Vols ser una Isolda a l'alba?

Et despertes, la vall
també ho fa,
el vent et vibra en el mocador

que es fa vela i se t'endú,
i t'eleves, i la veus,
voles lluny,
somiada a la tela d'un món
on el passat i el present
desenterren el futur.

Beti izango dun ilargi bat
hi baino garaia goa!
Zergatik uzten dion hotzari berbetan?

Erretzen hauten elur guztiek
suei irakinarazten zieten
goizaldean aberrian.

Paisaia bat bezalakoa izan nahi dun,
grisaxka, eta gorritu?
Isolda bat izan nahi dun egunsentian?

Esnatu egiten haiz, harana
ere halaxe,
haizeak dar-dar egiten din zapian

bela egin eta eramaten hauerarik
eta gora hoa, eta ikusten dun,
hegan degin urrun,
mundu baten ehunduran amestua
non iragana eta oraina
etorkizuna desobiratzen duten.

Sento el vent
callar respostes
als dubtes
que li poso.

Veig homes
que van
a la feina
i el cambrer
servint cafès.

Fumo una estona
abans no soni
l'alarma del magatzem.

A vegades
em noto vell,
massa gastat
per perseguir
de nou el codony
i tractar amb desdeny
el raïm.

Crec que les edats
se'm van morint,
se'm desintegren
com ho fan els records

Haizea sentitzen dinat
erantzunak isiltzen
azaltzen dizkiodan
zalantzei.

Gizonak ikusten ditinat
lanera
zoazan
eta zerbitzaria
kafeak zerbitzatzen.

Apur batean erretzen dinat
artean ez din jotzen
biltegiko alarmak.

Batzuetan
zaharra sentitzen naun,
higatuegi
jarraitzeko
berriro irasagarrari
eta erdeinuz tratatzeko
mahatsa.

Uste dinat adinak
hiltzen ari zaizkidala,
birrindu egiten zaizkidala
oroitzapenak bezala

a les presons
de la memòria.

Allà una ànima
va aconseguir-hi néixer,
però el desig
la va esguerrar.

Si els homes
es transformessin en vent,
quines direccions prendrien?

memoriaren
presondegietan.

Han arima batek
jaiotzea lortu zinan
baina desirak
alferrik galduko din hura.

Gizonak
haize bihurtuko balira,
norantz joko lukete?

Estan tan acostumats a la foscor
que la llum pel que senten tots dos
els confón.

Es veuran aviat.
Fins llavors
els dies passen lents,
dormen marejats,
xiulen i fumen en habitacions
que van omplir
de tauletes de nit i caleixeres,
d'un tot molt ple de res.

Hain zauden ohituta iluntasunarekin
non biok sentitzen dutenaren argiak
nahasi egiten dituen.

Laster ikusiko dituen elkar.
Ordura arte
egunak motel pasatzen ditun,
zorabiatuta lo egiten ditun,
txistuka eta erretzen logeletan
zeinak bete baitzituzten
mesanotxez eta tiraderez,
ezdeusez beteriko osotasun batez.

Ella arriba,
l'aeroport és un museu
d'on pengem escenes úniques.
Pel fil musical sent el tempo
dels tactes emportats
i el tendre timbre d'una veu
quan ve des d'un coixí.

Les portes automàtiques s'obren,
tanca els ulls i imagina
abismes de llavis
on les llengües nedaven d'esquena
l'una damunt l'altra.
L'abraçada mai
s'haurà trencat del tot, es diu.
L'abraçada
encara és un laberint de retorns.

Es troben
i aquell instant d'angoixa
de quan la runa de dos cors
en crea una de sola,
de quan les jaquetes
s'arrugen i els botons xoquen,
fa tremolar la balança de l'amor.

Em sembla un pecat escriure
sobre vosaltres,
em sembla que és pecat
ser tan pur, tan fràgil.

Mentrestant,
al pàrquing de l'aeroport
els taxistes esperen
i els amos treuen
els animals domèstics de les gàbies.

Emakumea heldu dun,
aireportua museo bat dun
non eszena bakanak zintzilika dauden.
Giro musikaz sentitzen dinat
ukipen eramanen tempo
eta ahots baten tinbre samurra
buruko batetik datorrela.

Ate automatikoak zabaldu ditun,
itxi itzan begiak eta imajinatu
ezpainezko amildegiak
non mihiek bizkarrez igerian egin zuten
bata bestearen gainean.
Besarkada inoiz
ez zunan hautsiko erabat, diotenez.
Besarkada
oraindik dun itzuleren labirinto bat.

Elkar topatu ditun
eta larridurazko une horrek,
noiz bi bihotzen hondakinek
bakar bat sortzen duten,
noiz jakek
elkar zimurtzen duten eta botoiek talka egiten,
maitasunaren balantzari dardara eragiten zion.

Bekatua iruditzen zaidan idaztea
zuetaz,
begitantzen zaidan bekatua dela
izatea hain garbia, hain hauskorra.

Bien bitartean,
aireportuko aparkalekuan
taxi gidariak zain
eta jabeek ateratzen ditizten
maskotak karioletatik.

La nostra amargor magnètica,
cares que no poden plorar,
recordo realment què em deies?
Estrelles vernissades
sobre els deserts de l'amor?

La nostra infinita tristesa
a les copes buides
que ningú ja no omplirà
ni on reposarem els llavis.
Mai teníem silencis,
totes les paraules del món
cantaven pel blanc
dels teus ulls transparents.

I et vas acomiadar com s'aixeca una onada
per rebentar a les roques,
les teves mans d'aigua foses
a les galtes del vent.
La nostra amargor eterna,
la soledat on pertany tot el que hem sentit,
i els cavalls no poden mirar enrere,
busquen genets
igual que els nostres cossos
busquen ombres.

Gure laztasun magnetikoa,
negarrik egin ezin duten aurpegiak,
benetan gogoratzen dut zer esaten hidan?
Izar bernizatuak
maitasunaren basamortuen gainetik?

Gure tristezia infinitua
godalet hustuetan
zeintzuk inork ez baititu berriro beteko
ezta gure ezpainak atsedenduko ere.
Inoiz ez dinagu izan isiltasunik,
munduko hitz guztiek
kantu egiten zinaten
hire begi gardenen zuritasunetik.

Eta agur esan hidan nola olatu bat jagiten
haitzetan lehertzeko,
zure ur freskozko eskuak urtzen
haizearen masailetan.
Gure betiereko laztasuna,
sentitu dugun guztiaren jabe den bakardadea,
eta zaldiek ezin atzera begiratu,
zaldizkoak bilatzen ditizten
gure gorputzek
itzalak bilatu legez.

Tenies tota la raó
quan t'equivocaves,
entre les estrelles
i també aquí.

Berlín – Barcelona, hivern 2014

Guxtiz zuzen hengoan
okertzen hintzanean,
izarren artean
eta hemen ere.

Berlin – Bartzelona, 2014ko negua

Resumen

En este número ofrecemos un largo poema ilustrado traducido del catalán. Pertenece a una antología de 40 poetas catalanes nacidos después de 1980, editada por Josep Pedrals: *40 poetes de menys de 40*. Se trata de un proyecto web, alojado en el sitio *Lletra* y auspiciado por la Universitat Oberta de Catalunya. De entre todos los artistas y creadores que conforman la antología, hemos elegido como representantes de todas esas personas a Cora Marín y a Pere Vilanova. Pere es traductor, escritor y cantante. Respecto a Cora, un par de días antes de ella naciera, un comando de ETA hizo explotar un artefacto ante la casa en la que vivía su familia, en Vic. Nuevos tiempos para Euskal Herria y Cataluña, a través de la mirada del arte.

Résumé

Dans ce numéro de SENEZ, nous vous offrons un long poème illustré, traduit du catalan en euskara. Il fait partie d'une anthologie publiée par Josep Pedrals, qui présente des œuvres de 40 poètes catalans nés après 1980 : *40 poetes de menys de 40*. Cette anthologie est proposée en ligne dans le site *Lletra*, qui a été créé sous les auspices de l'Universitat Oberta de Catalunya. Nous avons choisi Cora Marín et Père Vilanova comme représentants de tous les artistes et créateurs qui conforment ce florilège. Père est traducteur, écrivain et chanteur. Quelques jours avant la naissance de Cora, un commando de l'ETA avait fait exploser une bombe face à la maison où habitait sa famille, à Vic. Temps nouveaux pour Euskal Herria et Catalunya, perçus à travers le regard de ces artistes.

Abstract

In this issue we offer a long illustrated poem translated into Basque from Catalan. It appears in an anthology edited by Josep Pedrals of 40 Catalan poets born in or after 1980: *40 poetes de meyns de 40* [*40 Poets Under 40*]. The anthology is a web project that can be found on the *Lletra* website of the Open University of Catalonia. We selected Cora Marín and Pere Vilanova to represent all the creators in the anthology. Pere is a writer, singer, and translator. A couple of days before Cora was born, an ETA commando set off an explosive in front of the house in Vic where her family was living. New times for the Basque Country and Catalonia, as seen by artists.